

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาสังคม.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมไทย.....	22
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ.....	24
ตัวแบบการประเมินผลที่ใช้ในการวิจัย.....	26
ผลกระทบของโครงการชลประทานต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม.....	29
โครงการชลประทานลำนางรอง.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจและสังคม.....	35
งานวิจัยเกี่ยวกับการรวมกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมไทย.....	35
งานวิจัยเกี่ยวกับการชลประทานกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
ประชากร.....	44
กลุ่มตัวอย่าง.....	46
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
	วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	51
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	131
	ความมุ่งหมายของกรวิจัย.....	131
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	131
	สรุปผลการวิจัย.....	133
	อภิปรายผล.....	148
	ข้อเสนอแนะ.....	156
	บรรณานุกรม.....	161

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	167
ภาคผนวก ก หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง.....	168
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	179
ภาคผนวก ค ตารางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	201
ภาคผนวก ง ภาพประกอบโครงการขุดประพจน์สำนางรอง.....	239
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	243

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีพื้นที่รับน้ำชลประทานในเขตอำเภอโนนดินแดง จำแนกตามตำบล.....	41
2 แสดงหมู่บ้านและจำนวนครัวเรือนของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทาน ลำนางรอง จำแนกตามตำบล.....	42
3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรทั่วไป.....	44
4 แสดงจำนวน ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	45
5 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างเกษตรกร กลุ่มทำนาสัมป่อย และเกษตรกรทั่วไป.....	129
6 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสถานภาพ อายุ และ ระดับการศึกษา.....	203
7 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกร.....	204
8 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการทำนาของเกษตรกร.....	204
9 แสดงจำนวนและร้อยละในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูฝนของเกษตรกร.....	205
10 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักฤดูฝนของเกษตรกร.....	205
11 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูแล้งของเกษตรกร.....	206
12 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักใบฤดูแล้งของเกษตรกร.....	206
13 แสดงจำนวนและร้อยละของปริมาณน้ำที่ได้รับจากการชลประทาน 4 ปีซ้อนหลัง จำแนกตามสถานภาพ.....	207
14 แสดงจำนวนและร้อยละของปริมาณน้ำที่ได้รับต่อการทำการเกษตรในแต่ละ ฤดูกาลเพาะปลูก จำแนกตามสถานภาพ.....	207
15 แสดงจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของปริมาณน้ำต่อชนิดของพืชที่ปลูก จำแนกตามสถานภาพ.....	208
16 แสดงจำนวนและร้อยละของการปล่อยน้ำของโครงการชลประทาน จำแนกตามสถานภาพ.....	208
17 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับข่าวสารเรื่องการจัดสรรน้ำจากชลประทาน ของเกษตรกร.....	209

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
18	แสดงจำนวนและร้อยละของการตัดสินใจในการปลูกพืชของเกษตรกร.....	209
19	แสดงจำนวนและร้อยละของการมีส่วนร่วมในการชลประทานของเกษตรกร.....	210
20	แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำของเกษตรกร.....	210
21	แสดงจำนวนและร้อยละของการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการใช้น้ำของเกษตรกร.....	211
22	แสดงจำนวนและร้อยละของผลกระทบการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการทำ การเกษตร.....	211
23	แสดงจำนวนและร้อยละของการจัดตั้งคณะกรรมการของกลุ่มเกษตรกรทำนาสัมปอช.	212
24	แสดงจำนวนและร้อยละของการจัดทำแผนงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาสัมปอช.....	212
25	แสดงจำนวนและร้อยละของการปฏิบัติตามแผนงานของกลุ่มเกษตรกร ทำนาสัมปอช.....	213
26	แสดงจำนวนและร้อยละของการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนงานของ กลุ่มเกษตรกรทำนาสัมปอช.....	213
27	แสดงจำนวนและร้อยละของการนำผลการประเมินมาพัฒนางานของกลุ่มเกษตรกร...	214
28	แสดงจำนวนและร้อยละของการจัดทำแผนงานการจัดการน้ำของโครงการชลประทาน	214
29	แสดงจำนวนและร้อยละของการปฏิบัติตามแผนงานของโครงการชลประทาน.....	215
30	แสดงจำนวนและร้อยละของการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนของโครงการ ชลประทาน.....	215
31	แสดงจำนวนและร้อยละของการนำผลการประเมินมาพัฒนางานของโครงการ ชลประทาน.....	216
32	แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้จากการเกษตรต่อปีของเกษตรกร.....	216
33	แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ที่นอกเหนือจากการเกษตรต่อปีของเกษตรกร.....	217
34	แสดงจำนวนและร้อยละของรายจ่ายด้านการเกษตรต่อปีของเกษตรกร.....	217
35	แสดงจำนวนและร้อยละของรายจ่ายด้านอื่นนอกเหนือจากการเกษตรต่อปี ของเกษตรกร.....	218

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
36 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้สินของเกษตรกร.....	218
37 แสดงจำนวนและร้อยละของแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร.....	219
38 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกร.....	219
39 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นชั่วคราว เพื่อไปทำงานยังต่างถิ่น.....	220
40 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นถาวร ไปอยู่ต่างถิ่น.....	220
41 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร.....	221
42 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของเกษตรกร.....	221
43 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นหนี้สินของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2545.....	222
44 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้สินสะสมทางการเกษตรของเกษตรกร.....	222
45 แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการดำรงชีวิตของเกษตรกร.....	223
46 แสดงจำนวนและร้อยละของความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกร.....	223
47 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกรจำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	224
48 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการทำนาของเกษตรกรจำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	224
49 แสดงจำนวนและร้อยละในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูฝนของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	225
50 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักฤดูฝนของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	225
51 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูแล้งของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	226
52 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักในฤดูแล้งของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	226

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
53 แสดงจำนวนและร้อยละของการตัดสินใจในการปลูกพืชแต่ละฤดูของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	227
54 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีส่วนร่วมในการชลประทานของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	227
55 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	228
56 แสดงจำนวนและร้อยละของการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำของโครงการ ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	228
57 แสดงจำนวนและร้อยละของกรดำเนินการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการทำการเกษตร ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	229
58 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้จากการเกษตรต่อปีของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	229
59 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้อื่นนอกเหนือจากการเกษตรต่อปีของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	230
60 แสดงจำนวนและร้อยละของรายจ่ายด้านการเกษตรต่อปีของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	230
61 แสดงจำนวนและร้อยละของรายจ่ายด้านอื่นนอกเหนือจากการเกษตรต่อปี ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	231
62 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้สินของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	231
63 แสดงจำนวนและร้อยละของแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	232
64 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	233
65 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นชั่วคราว เพื่อไปทำงานยังต่างถิ่น จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	233
66 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นถาวร ไปอยู่ต่างถิ่น จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	234

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
67 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	234
68 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	235
69 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นหนี้สินของเกษตรกร ในปีการเพาะปลูก 2545 จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	235
70 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้สินสะสมทางการเกษตรของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	236
71 แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการดำรงชีวิตของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	236
72 แสดงจำนวนและร้อยละของความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	237
73 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างเกษตรกร กลุ่มทำนาสัมป่อย และเกษตรกรทั่วไป.....	238

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ผลกระทบการดำเนินงานของโครงการชลประทานต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	6
2 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	9
3 ตัวแปรควรประเมินผลที่ใช้ในการวิจัย.....	27
4 การวิเคราะห์เชิงระบบ.....	28
5 แสดงแผนที่โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานลำนางรอง.....	42
6 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	43
7 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสถานภาพ อายุ และระดับการศึกษา.....	56
8 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกร.....	57
9 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการทำนาของเกษตรกร.....	58
10 แสดงจำนวนและร้อยละในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูฝนของเกษตรกร.....	59
11 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักฤดูฝนของเกษตรกร.....	60
12 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูแล้งของเกษตรกร.....	61
13 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักในฤดูแล้งของเกษตรกร.....	62
14 แสดงจำนวนและร้อยละของปริมาณน้ำที่ได้รับจากการชลประทาน 4 ปีย้อนหลัง จำแนกตามสถานภาพ.....	63
15 แสดงจำนวนและร้อยละของปริมาณน้ำที่ได้รับต่อการทำการเกษตรในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก จำแนกตามสถานภาพ.....	64
16 แสดงจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของปริมาณน้ำต่อชนิดของพืชที่ปลูก จำแนกตามสถานภาพ.....	65
17 แสดงจำนวนและร้อยละของการปล่อยน้ำของโครงการชลประทาน จำแนกตามสถานภาพ.....	66
18 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับข่าวสารเรื่องการจัดสรรน้ำจากชลประทานของเกษตรกร.....	67

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
37 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้เงินของเกษตรกร.....	86
38 แสดงจำนวนและร้อยละของแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร.....	87
39 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกร.....	88
40 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นชั่วคราว เพื่อไปทำงานยังต่างถิ่น.....	89
41 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นถาวร ไปอยู่ต่างถิ่น.....	90
42 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร.....	91
43 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของเกษตรกร.....	92
44 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นหนี้เงินของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2545.....	93
45 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้เงินสะสมทางการเกษตรของเกษตรกร.....	94
46 แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการดำรงชีวิตของเกษตรกร.....	95
47 แสดงจำนวนและร้อยละของความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพของเกษตรกร.....	96
48 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกรจำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	97
49 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการทำนาของเกษตรกรจำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	98
50 แสดงจำนวนและร้อยละ ในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูฝนของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	99
51 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักฤดูฝนของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	100
52 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชไร่อายุสั้นฤดูแล้งของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	101
53 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ในการปลูกพืชผักในฤดูแล้งของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	102

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
54 แสดงจำนวนและร้อยละของการตัดสินใจในการปลูกพืชแต่ละฤดูของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	103
55 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีส่วนร่วมในการชลประทานของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	104
56 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	105
57 แสดงจำนวนและร้อยละของการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำของโครงการ ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	106
58 แสดงจำนวนและร้อยละของการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการทำการเกษตร ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	107
59 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้จากการเกษตรต่อปีของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	108
60 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้อื่นนอกเหนือจากการเกษตรต่อปีของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	109
61 แสดงจำนวนและร้อยละของรายจ่ายด้านการเกษตรต่อปีของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	110
62 แสดงจำนวนและร้อยละของรายจ่ายด้านอื่นนอกเหนือจากการเกษตรต่อปี ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	111
63 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้สินของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	112
64 แสดงจำนวนและร้อยละของแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	113
65 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	114
66 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นชั่วคราว เพื่อไปทำงานยังต่างถิ่น จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	115
67 แสดงจำนวนและร้อยละของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ย้ายถิ่นถาวร ไปอยู่ต่างถิ่น จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	116

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
68 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	117
69 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	118
70 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นหนี้สินของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2545 จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	119
71 แสดงจำนวนและร้อยละของการมีหนี้สินสะสมทางการเกษตรของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	120
72 แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการดำรงชีวิตของเกษตรกร จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกร.....	121
73 แสดงจำนวนและร้อยละของความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร.....	122